

Mo Sågförening

I kvarnån vid byns samägda område som vi idag kallar ”gammsåga” Där skapades under andra hälften av 1800-talet en liten industri av kvarnar, ramsåg och tegelbruk.

Det byggdes två dammar först en vid Ljussjöns utlopp, så ett längre ner där själva forsen började. Vatten påsläppet till kvarn och såg var jämsides och beroende på vilket som skulle användas så var det olika luckor som skulle öppnas och stängas. Under sågen fanns även en spånhyvel som drevs med vatten från samma ränna.

Så här skriver min far om att slå tegel.

Omkring åren 1914-15 hade min far och J.P. Moström från Kvarnå samsat om att slå tegel till en ugn, det var en lerbråka som fick vattenkraft från samma ränna som gick till kvarnen.

Även en spånhyvel var anlagd under själva såghuset den fick sin kraft från samma kraftkälla som själva sågen. Det var vanligt att virke som skulle bli spån av lades upp på nipan som ligger till vänster om själva forsen, när vi nu kapat virket i lämpliga längder för spån så rullade vi dessa klabbar utför nipan mot timmerrännan och så vidare till spånhyveln.

*Nu var det frågan om att slå tegel. Först skulle nu lerbråkan fyllas med lera, sand och vatten i lämpliga mängder, det var väldigt viktigt för att teglet skulle bli bra. Så var det att släppa på vatten så att bråkan kom igång. Sedan när det var blandat skulle bruket läggas i formar, det var två stenar i varje form, varje sten hade måtten 12*6*3 tum, stenarna lades ut för torkning. När dom hade torkat så att dom höll att ta i så skulle dom läggas ihop för att brännas. Stenarna skulle stå kant i kant med vissa hål för plats att eld i. Det gick mycket ved för att få denna stenhög riktigt bränd.*

Det var en fridfull plats vid kvarnån. Vid senaste rågångsregleringen mellan Mo och Kvarnå byar kom nu hela denna industrianläggning inom Kvarnå by och därmed lades allt ner.

Men ännu i denna dag vandrar folk ut till ”gammsågen”. När ungdomarna var ute om lördagskvällarna och inte hade något egentligt mål, var det ofta någon föreslog...” vi går till gammsåga”.

1910-11 Samlades 11 av byns bönder för att bilda en ny såg förening , nedan är ett protokoll från själva markköpet .

Utdrag af lagfartsprotokollet, hållet i lagtima höstting med Resele tingslag å tingsstället i Näsåker den 5 september 1911.

§ 14

Kronolänsmannen A. F. Domeij ingaf, med anhållan om lagfart, en så lydande köpehandling: Undertecknad Henrik Molin, egare till hemmanet 14/18 seland Nr. 1 littra Oa Mo i Junsele socken, upplåter och försäljer härmed till hemmansegarne Anders Molund, Carl Molund, Erik Johan Henriksson, Jonas Henriksson, Petrus Leo Selin, Jonas Petter Molin, Henrik Jakob Molin, Daniel August Moström, Erik Molin och Petrus Salomonsson, alla i Mo en lägenhet af detta hemman att såsom afsöndring under hemmanet för alltid egas och områdas emot en köpeskilling af etthundra (100) kronor, som är kontant gulden och därför kvitteras. Lägenheten som benämnes sågplatsen Nr. 1 och af köparne sedan tagits i besittning, ligger å hemmanets första skifte och omfattar skiftets hela bredd inom följande gränser:

Med utgångspunkt efter vestra rågången (= skifteslinien) 880 fot söder om röset deri vid byavägen till Eden följer gränsen rågången söderut 190 fot, der den vinkelrätt afviker österut och fortsätter rakt fram till rågången mot P. Olssons och Carl Hanssons angränsande hemman,

hvilken rågång gränsen derefter följer norrut 190 fot, der den afbryter vesteruti rät linie till utgångspunkten och utgör lägenhetens areal 35. 720 qvadratfot eller 0,3149 hektar.

Kostnaden för lagfart och fastställelse herå betala Köperne.

Sålunda afhandladt, Junsele Mo den 18 juni 1911 Henrik Molin Säljare

A. Molund, C. Molund, J. P. Molin, D. A. Moström, E. Molin, P. Selin, Petrus Salomonsson, H. J. Molin, J. Henriksson, Jonas Henriksson

Bevivvnas af: Ada Björn, A. F. Domeij

Härjämte företeddes dels häradsrättens den 28 juni 1907 för Carl Fredrik Molins arfvingar, bland hvilka vore Henrik Molin, utfärdade lagfartsbevis å 3 8/9 seland Nr. 1 Mo, dels arfsskifte den 17 juni 1907, hvarigenom mellan bemälde arfvingar delats berörda hemman, hvarvid på Henrik molins lott kommit 14/18seland och dels Konungens Befallningshafvandes i länet resolution den 26 juli 1911, hvaraf inhemtades, att genom ofvan införda köpehandling verkställda jordafsöndringen fastställts samt förordnats, att afsöndrade lägenheten, som hade en areal af 0,3149 hektar, skulle i förteckningen öfver jordafsöndringar införas under benämningen Sågplatsen Nr.1

Lagfart meddelades å lägenheten Sågplatsen Nr.1 om 0, 3149 hektar, afsöndrad från 14/18 seland Nr.1 Mo i Junsele socken, som Anders Molund, Carl Molund, Erik Johan Henriksson Jonas Henriksson, Petrus Leo Selin, Jonas Petter Molin, Henrik Jakob Molin, Daniel August Moström, Erik Molin och Petrus Salomonsson, enligt köpehandling den 18 juni 1911, för 100 kronor köpt af Henrik Molin, derom bevis tecknades å köpehandlingen, hvarjemte särskildt lagfartsbevis utfärdades.

Som ofvan

På häradsrättens vägnar:

Axel Nyren

Avskrift av återförsäljning av 1/11 av sågplatsen till Henrik Molin.

Sedan undertecknade Anders Molund, Carl Molund, Erik Johan Henriksson, Jonas Henriksson, Petrus Leo Selin, Jonas Petter Molin, Henrik Jakob Molin, Daniel August Moström, Erik Molin och Petrus Salomonsson af Henrik Molin genom afhandling den 18 juni 1911 inköpt en lägenhet, benämnd sågplatsen Nr.1 från hemmanet 14/18 seland Nr.1 Mo i Junsele socken, återförsälja vi härigenom till bemälde Henrik Molin en elftedel (1/11) af denna lägenhet, deraf vi säljare fortfarande ega tio-elftedelar eller en elftedel hvar, emot en köpesumma af tio (10) kronor, som härmed qvitteras, egande köparen Henrik Molin, som omedelbart till träder lägenhetslotten att härå på egen bekostnad söka lagfart ; försäkras Junsele den 11 juli 1911

Anders Molund

Carl Molund

H. J. Molin

Petrus Selin

D. A. Moström

Petrus Salomonsson

Erik molin

E. J. Henriksson

J. Henriksson

J. P. Molin

Antages af

Henrik Molin

köpare

Egenhändiga namnteckningarna bevittnas
Lev. Leding Jonas Molinder

Sågen som senare kom igång fungerade och det sågades varje år till i mitten av 1980-talet. De första åren drevs sågen av en råoljemotor Petrus Selin "Glockpelle" var maskinist, men redan 1917 blev byn elektrifierad och det köptes den elmotor som står där ännu i denna dag. Efterhand köptes både spånhyvel och hyvel för bräder in